

МЕТОДИ І ПРОЦЕДУРИ КЛАСИФІКАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Проаналізовано систему методів і процедур класифікації адміністративних правопорушень. Зроблено узагальнення про їхній зміст і сутність.

Ключові слова: метод, класифікація, адміністративне правопорушення.

Класифікаційні методи і процедури широко застосовуються в наукових дослідженнях для вирішення різноманітних пізнавальних завдань. Коректно проведена класифікація, як показує історія науки, одночасно підсумовує попередні здобутки відповідної галузі пізнання і відкриває нову сторінку її розвитку. Така класифікація має велику евристичну силу, дозволяючи передбачити існування невідомих раніше об'єктів або розкрити нові зв'язки і залежності між уже відомими об'єктами. Досить згадати, наприклад, класифікацію хімічних елементів, здійснену Д. І. Менделєєвим на основі відкритого ним періодичного закону. Вона не тільки дозволила передбачити існування і властивості хімічних елементів, а й послужила підставою для подальших досліджень, які поглибили наші уявлення про їх природу [1, с. 257].

У класифікації, таким чином, чітко проявляється діалектичний характер наукового пошуку: а) процес отримання нового знання в певній мірі детермінується вже наявним знанням, б) нове знання не зводиться до старого як більш глибоке, більш організоване, більш впорядковане, більш структуроване тощо.

Сферою класифікаційних процедур є об'єкти всіх наукових дисциплін, а також і сама система наук у цілому. З цього приводу привертає увагу оцінка значення класифікацій, яку висловив німецький філософ-логік Христоф фон Зігварт (Christoph von Sigwart). За його словами, класифікація всієї сукупності того, що містить всесвіт, була би вершиною знання, останнім і підсумковим результатом емпіричних досліджень [2, с. 273].

Можна, звичайно, погодитися з такою високою оцінкою значущості класифікаційної процедури, хоча навіть у досяжному майбутньому напевно чи можна розраховувати на наближення до такої всеохоплюючої класифікації. Поки ж, повторимо, класифікація є ефективним засобом щодо вирішення широкого кола пізнавальних завдань. І зовсім не випадково спостерігається обмін класифікаційними прийомами між різними сферами знань, все більш широко впроваджуються у практику класифікації різні методи логіки і математики.

Аналіз поглядів на сутність категорії "класифікація" показує, що значних розходжень щодо його розуміння се-

ред фахівців різних наукових галузей, як правило, немає.

Так, фінансово-економічний словник визначає класифікацію як розподіл об'єктів, понять, назв за класами, групами, розрядами, за яким до однієї групи відносять об'єкти, що мають певні спільні ознаки [3]; економічна енциклопедія – як розподіл об'єктів, понять, назв за класами, групами, розрядами, за якого в одну групу потрапляють об'єкти, що мають певні загальні ознаки. Наприклад, класифікація товарів (споживчі товари довготермінового і поточного користування, продовольчі і промислові тощо), класифікація податків (прямі, непрямі) [4]; філософський енциклопедичний словник – як багатоступеневий, послідовний поділ обсягу поняття з метою систематизації, поглиблення і отримання нових знань щодо членів поділу. Результатом класифікації є система співпорядкованих понять: подільне поняття є родом, а нові поняття (члени поділу) є видами цього роду, видами видів і таке інше. Розрізняють штучну і природну класифікації [5, с. 283]; у юридичному енциклопедичному словнику під класифікацією розуміється система субпідрядних понять (класів об'єктів) тієї або іншої галузі знань чи діяльності людини, що використовується як засіб для встановлення зв'язків між цими поняттями чи класами об'єктів. Далі зазначається, що наукова класифікація виражає систему законів, властивих відповідній галузі дійсності. У сфері юриспруденції найвідомішими є класифікації галузей законодавства і права, законів та інших нормативних актів, органів державної влади, галузей юридичної науки тощо [6, с. 115]; сучас-

на правова енциклопедія щодо класифікації договорів у цивільному праві зазначає, що нею є поділ договорів на види за різноманітними підставами [7, с. 150].

Звідси випливає, що класифікація адміністративних правопорушень – це їх поділ на групи (категорії) в залежності від того чи іншого критерію [8, с. 213]. Метою такого поділу є їх систематизація і отримання нових знань щодо властивостей: а) конкретних правопорушень, б) споріднених груп правопорушень. Класифікації передують виходу наукових досліджень на рівень систематики або таксономії, створюють умови для кодифікації нормативних актів.

На значення класифікацій у сфері юриспруденції звертали увагу юристи минулого. Так, ще у XIX ст. російський вчений М. С. Таганцев підкреслював необхідність детермінації правопорушень за ознакою караності [9, с. 274]. Іноземні дослідники С. Мен, Г. де Трада, М. Вебер вбачали у класифікаціях важливий інструмент раціоналізації, спеціалізації та еволюції права [10, с. 112].

У сучасних дослідженнях українських фахівців Н. В. Александрової [11], І. Л. Зінченко [12], С. А. Кириченко [13], М. П. Короленко [14], О. К. Маріна [15], І. О. Федорова [16] та інших класифікації постають важливим підґрунтям, на якому базуються кодифікації законодавства, у тому числі й законодавства про адміністративну відповідальність. Кодифікації, у свою чергу, призводять до системної упорядкованості нормативного матеріалу шляхом усунення повторів, суперечностей, ліквідації прогалин у законодавстві. Вони також є

основою для підвищення ефективності правозастосовчої практики органів виконавчої влади та їх посадових осіб.

Величезне розмаїття і значне поширення адміністративних правопорушень обумовлюють важливість їх наукової класифікації і, на її підґрунті, здійснення наукового пошуку щодо їх властивостей.

Водночас необхідно зауважити, що дослідницькі зусилля у цій сфері не задовольняють соціальні потреби, не пропонують бездоганних висновків щодо ефективних критеріїв структуризації адміністративних деліктів і побудови системних підходів у боротьбі з ними. Для порівняння зауважимо, що у кримінальному праві при класифікації злочинів у першу чергу враховується ступінь суспільної небезпеки діянь як вихідна, матеріальна ознака злочину. У кримінально-виконавчому праві вихідна ознака класифікації злочинів, як правило, походить від класифікації злочинців і звичайно здійснюється залежно від особливостей організації виконання покарання і виправлення засуджених. Залежність цього на практиці виявляється у тому, що за вчинення винним тих або інших злочинів йому призначається судом, відповідно до конкретних відповідних норм кримінального закону, відбування покарання у відповідному виді виправної установи. У криміналістиці класифікація злочинів залежить, головним чином, від особливостей тактики і методики розслідування злочинів і деяких інших специфічних ознак. У кримінально-процесуальному праві класифікація злочинів залежить у першу чергу від таких ознак, як підслідність і підсудність.

Офіційна класифікація адміністративних правопорушень міститься у Кодексі України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) [17]. Він поєднує проступки у такі класифікаційні групи: 1) адміністративні правопорушення в галузі охорони праці і здоров'я населення (порушення вимог законодавства про працю і правил охорони праці; порушення санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил і норм та інше) (гл. 5 КУпАП); 2) адміністративні правопорушення, що посягають на власність (порушення права державної власності на надра; ухилення від відшкодування майнової шкоди, заподіяної злочином підприємствам, установам, організаціям; дрібне розкрадання державного або колективного майна й інше) (гл. 6 КУпАП); 3) адміністративні правопорушення в галузі охорони природи, використання природних ресурсів, охорони пам'яток історії та культури (порушення правил використання земель, знищення межових знаків, порушення вимог щодо охорони надр; порушення правил водокористування та інше) (гл. 7 КУпАП); 4) адміністративні правопорушення в промисловості, будівництві та у сфері використання паливно-енергетичних ресурсів (марнотратне витрачання паливно-енергетичних ресурсів; порушення, зв'язані з використанням газу; порушення законодавства під час планування і забудови територій й інше) (гл. 8 КУпАП); 5) адміністративні правопорушення в сільському господарстві та порушення ветеринарно-санітарних правил (потрава посівів, зіпсуття або знищення зібраного врожаю сільськогосподарських культур, пошкодження насаджень ко-

лективних сільськогосподарських підприємств, інших державних і громадських чи селянських (фермерських) господарств порушення правил щодо карантину тварин та інших ветеринарно-санітарних вимог й інше) (гл. 9 КУпАП); 6) адміністративні правопорушення на транспорті, в галузі шляхового господарства і зв'язку (порушення правил по охороні порядку і безпеки руху на залізничному транспорті; порушення правил безпеки польотів; пошкодження таксофонів і інше) (гл. 10 КУпАП); 7) адміністративні правопорушення в галузі житлових прав громадян, житлово-комунального господарства і благоустрою (порушення правил користування жилими будинками і жилими приміщеннями; порушення правил благоустрою територій міст та інших населених пунктів і інше) (гл. 11 КУпАП); 8) адміністративні правопорушення в галузі торгівлі, громадського харчування, сфері послуг, у галузі фінансів і підприємницькій діяльності (порушення правил торгівлі і надання послуг працівниками торгівлі, громадського харчування та сфер послуг, громадянами, які займаються підприємницькою діяльністю; дрібна спекуляція; торгівля з рук у невідновлених місцях і інше) (гл. 12 КУпАП); 9) адміністративні правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації (випуск і реалізація продукції, що не відповідає вимогам стандартів; порушення встановленого порядку видачі сертифіката відповідності і інше) (гл. 13 КУпАП); 10) адміністративні правопорушення, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку (дрібне хуліганство; доведен-

ня неповнолітнього до стану сп'яніння; невиконання батьками або особами, їх що замінюють, обов'язків щодо виховання дітей і інше) (гл. 14 КУпАП); 11) адміністративні правопорушення, що посягають на встановлений порядок управління (злісна непокоря законному розпорядженню або вимозі працівника міліції, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовця; прояв неповаги до суду; умисне зіпсуття паспорта або втрата його з необережності і інше) (гл. 15 КУпАП); 12) адміністративні правопорушення, що посягають на здійснення народного волевиявлення та встановлений порядок його забезпечення (порушення порядку ведення державного реєстру виборців, порядку подання відомостей про виборців до органів державного реєстру виборців, виборчих комісій, порядку складання та подання списків виборців, списків громадян України, які мають право брати участь у референдумі, та використання таких списків; порушення права громадянина на ознайомлення з відомостями державного реєстру виборців, зі списком виборців, списком громадян, які мають право брати участь у референдумі; порушення порядку ведення передвиборної агітації, агітації під час підготовки і проведення референдуму з використанням засобів масової інформації; порушення обмежень щодо ведення передвиборної агітації, агітація в день проведення референдуму; ненадання можливості оприлюднити відповідь щодо інформації, поширеної стосовно суб'єкта виборчого процесу; порушення порядку опублікування документів, пов'язаних з підготовкою і

проведенням виборів, референдуму та інше) (гл. 15-А КУпАП).

Дана класифікація видів адміністративних правопорушень, на думку деяких фахівців, дозволяє посадовим особам і громадянам більш чітко й предметно орієнтуватися у всьому різноманітті правових заборон та обов'язків у сфері публічного адміністрування, порушення або невиконання яких тягне адміністративну відповідальність [18], і на цій основі забезпечити подальше поліпшення роботи з охорони правопорядку і посилення боротьби з адміністративними правопорушеннями [19]. Інші пропонують подальше удосконалення класифікації адміністративних деліктів, спираючись на дослідницькі результати.

Саме пропозиції, спрямовані на подальше удосконалення класифікації адміністративних правопорушень, становлять підстави для пошукових класифікацій складів адміністративних правопорушень.

Так, О. Ф. Фрицький пропонує в основу класифікації покласти предметну ознаку відносин, що охороняються адміністративним законодавством. На думку І. О. Склярова, ознаками класифікації адміністративних правопорушень одночасно можуть бути родовий об'єкт посягання і сфера державного управління, де вони вчиняються. М. С. Студенікіна вважає доцільною класифікацію лише на підставі поділу складів правопорушень на матеріальні та формальні [20, с. 71–78], Д. М. Бахрах – на підставі поділу складів на загальні, родові, конкретні,

основні, кваліфіковані, казуїстичні та узагальнені [21, с. 21].

На думку Л. Л. Попова, через величезну розмаїтість і значну поширеність адміністративних правопорушень єдиного критерію їх класифікації не існує. Ним виступає комплексний критерій, що поєднує сукупність ознак, які характеризуються єдністю правового регулювання, відносною стійкістю і повторюваністю правопорушень [22, с. 129]. Інші прихильники цієї позиції визначають комплексний критерій класифікації адміністративних правопорушень як системне поєднання а) родового об'єкта посягання (наприклад, суспільний порядок, порядок управління) і б) галузевої спрямованості делікту, тобто конкретну галузь державного адміністрування (наприклад, промисловість, сільське господарство, транспорт і т.д.).

Принципово нову позицію у цьому питанні займає В. К. Колпаков. Він доводить, що підстави класифікації необхідно відшукувати у критеріях, за якими діяння визнається адміністративним проступком [23, с. 12]. Такі критерії необхідно розцінювати як одну з ефективних гарантій реалізації конституційних норм щодо прав людини і взаємовідносин громадянина та держави у сфері адміністративно-деліктного права.

На нашу думку, до критеріїв, за якими діяння особи доцільно визнавати адміністративним правопорушенням, необхідно віднести: а) наявність у діянні суспільної небезпеки та її ступінь; б) порушення діяннями особи публічних ін-

тересів; в) відсутність у діянні такої ознаки як порушення фактично існуючих договірних зобов'язань.

Стосовно адміністративної відповідальності юридичної особи, одним із критеріїв повинна стати неможливість притягнення до відповідальності фізичної особи при наявності складу правопорушення.

Наявність у діянні суспільної небезпеки та її ступінь як критерій визнання діяння адміністративним правопорушенням використовується і нині. Так, стаття 9 КУпАП встановлює, що адміністративна відповідальність настає, якщо порушення не тягнуть за собою відповідно до закону кримінальної відповідальності. Дослідження зазначеного критерію, на нашу думку, мають бути спрямовані на встановлення співвідношення суспільної небезпеки і публічних інтересів як ґносеологічних соціально-правових категорій.

Наступний критерій — порушення діяннями особи публічних інтересів. Ми вважаємо, що визнавати адміністративним правопорушенням і включати до КУпАП необхідно лише такі діяння, які порушують саме публічні інтереси. Порушення інтересів суб'єктів правовідносин без ознаки їх публічності не повинні вважатися діяннями, що тягнуть адміністративну відповідальність. Як правило, це інтереси недержавних підприємств, об'єднань, установ, інших колективних суб'єктів. Такі інтереси повинні захищатися насамперед їх носіями з допомогою організаційних заходів.

Важливим, на нашу думку, є третій критерій — відсутність у діянні такої ознаки, як порушення фактично існуючих договірних зобов'язань. Так, особа, яка на законних підставах отримала право на користування транспортним засобом (припустимо, придбала квиток на літак), фактично вступила у договірні відносини з відповідним перевізником і прийняла на себе зобов'язання дотримуватися встановлених правил. Недотримання таких правил є порушенням договірних зобов'язань і відповідальність у таких випадках має бути цивільно-правовою, якщо не порушені публічні інтереси.

Урахування наведених теоретичних позицій дозволяє по-новому висвітлити офіційну класифікацію проступків, зафіксовану у КУпАП.

По-перше, це стосується Особливої частини КУпАП. Вона побудована аж ніяк не за родовим об'єктом посягання і має багато недоліків. Наприклад, Г. В. Корчевний, критикуючи структуру розділу 6 КУпАП, обґрунтовує необхідність виділення в Кодексі окремої глави про адміністративну відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності [24]. У своєму дисертаційному дослідженні К. Л. Бугайчук вказує на такого роду недоліки гл. 14 КУпАП. Він вважає, що дана глава містить не один, а два родових об'єкта посягання: 1) громадський порядок і 2) громадську безпеку [25].

По-друге, інакше можуть бути класифіковані екологічні правопорушення. Якщо в основу класифікації екологічних правопорушень буде покладено

вид відповідальності, характер застосованих санкцій, то можна розрізняти кримінальні злочини, адміністративні проступки, дисциплінарні і цивільно-правові правопорушення. Наявність такої класифікації пов'язана з тим, що екологічне право як самостійна галузь права не містить усього комплексу правових санкцій, які застосовуються до суб'єктів екологічних правопорушень. Тому для боротьби з цими правопорушеннями воно використовує ті санкції, які містяться в інших галузях сучасного права, зокрема у кримінальному, цивільному, адміністративному, трудовому та інших. Проте для застосування зазначених санкцій необхідно, щоб порушення екологічного законодавства одночасно виступало і як порушення правових норм відповідних галузей права. Перелік екологічних правопорушень досить широкий. В узагальненій формі екологічні правопорушення сформульовані і закріплені в ст. 68 Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища". Але цей перелік не вичерпує усієї різноманітності екологічних правопорушень, які трапляються на практиці або потенційно можливі. Кожен вид екологічних правопорушень характеризується притаманними йому специфічними ознаками і властивостями. Так, з урахуванням суб'єктного складу можна виокремити три види екологічних правопорушень: 1) вчинені власниками природних ресурсів; 2) вчинені природокористувачами; 3) вчинені особами, які не є власниками природних ресурсів або природокористувачами.

Окреме місце належить екологічним правопорушенням, пов'язаним, напри-

клад, з порушенням суб'єктивних прав власників природних ресурсів (права володіння, права користування і права розпорядження) та із завданням шкоди, збитків самим об'єктам права власності. Найпоширенішим правопорушенням першого різновиду є незаконні угоди з природними ресурсами, а також самовільне їх використання. Серед другого різновиду екологічних правопорушень перше місце як критерій має посісти стан об'єкта природи (його знищення, псування, погіршення).

Класифікувати екологічні правопорушення можна за об'єктом посягання на земельні, водні, гірничі, лісові та ін. Така класифікація характеризується практичною спрямованістю і може слугувати вдосконаленню напрямків правової охорони навколишнього середовища.

У разі ж виділення за об'єктом посягання групи однорідних екологічних правопорушень і конкретизації видів правової поведінки має місце подальша класифікація. Такий поділ, доповнений іншими ознаками, наприклад предметом посягання, дає змогу виокремити узагальнені екологічні правопорушення: 1) протиправне знищення і пошкодження природних ресурсів (наприклад, забруднення і засмічення вод, знищення або пошкодження лісу, лісових культур, пошкодження сільськогосподарських та інших земель); 2) погіршення об'єктів навколишнього природного середовища (наприклад, вибіркова розробка багатих родовищ корисних копалин, яка призводить до необґрунтованих втрат балансових запасів корисних копалин тощо); 3) порушення

правил передачі у власність, надання в користування природних об'єктів, пов'язаних з можливим заподіянням шкоди довкіллю (наприклад, введення в експлуатацію підприємств та інших об'єктів без споруд, які запобігають забрудненню і засміченню вод); 4) бездіяльність, невиконання правил (скажімо, невиконання правил охорони надр); 5) використання природних ресурсів з корисливих мотивів (незаконне збирання дикорослих рослин тощо).

По-третє, значний інтерес викликає аналіз глав 8 (правопорушення в промисловості, будівництві та у сфері використання паливно-енергетичних ресурсів); 9 (правопорушення в сільському господарстві, порушення ветеринарно-санітарних правил); 10 (правопорушення на транспорті, в галузі дорожнього господарства і зв'язку) КУпАП.

Адміністративні правопорушення на транспорті за кількістю протиправних проявів є найбільш розповсюдженими серед всіх інших адміністративних правопорушень. Тільки за порушення правил дорожнього руху щорічно в Україні притягається до відповідальності близько 9 млн осіб. Особливістю застосування інституту адміністративної відповідальності в транспортній сфері є те, що диспозиції багатьох правових норм, як і в кримінальному праві, є бланкетними, тому при їх застосуванні необхідно звертатися до різних положень та джерел технічного характеру, до змісту окремих технічних норм, які встановлюють правила експлуатації та користування тими чи іншими видами транспорту. Зауважимо також, що у цій

сфері діють і змішані, так звані техніко-юридичні норми. На наш погляд, використання цих обставин як критеріїв класифікації має практичне і теоретичне значення.

По-четверте, ступінь суспільної небезпеки є критерієм не тільки поділу правопорушень на злочини і проступки. Вона лежить і в основі поділу самих адміністративних правопорушень. Наприклад, куріння в автобусі (ч. 3 ст. 119 КУпАП) і пошкодження внутрішнього обладнання та скла автобуса (ч. 1 ст. 119 КУпАП) відрізняються між собою ступенем суспільної небезпеки, за що законодавець і встановив різні за суворістю заходи адміністративного стягнення, у першому випадку передбачивши відповідальність у виді попередження або накладення штрафу від 0,5 до одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян, а в другому – штраф у розмірі одного до трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Якщо порівнювати куріння в автобусах і дрібне хуліганство (ст. 173 КУпАП), то відмінність у ступені суспільної небезпеки цих діянь очевидна. Також необхідно відзначити, що в основу класифікації включати такий критерій, як розмір адміністративного штрафу, на нашу думку, не слід, оскільки законодавець поки що не виробив чітких підходів у визначенні розмірів штрафів при встановленні адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень. Наприклад, викликає здивування санкція ст. 512 КУпАП, що передбачає стягнення у вигляді штрафу в розмірі від десяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Залежно від ступеня суспільної небезпеки адміністративного правопорушення можна виділити: а) адміністративні правопорушення підвищеного ступеня суспільної небезпеки – це правопорушення, за які передбачено адміністративне стягнення у вигляді адміністративного арешту; б) адміністративні правопорушення із середнім ступенем суспільної небезпеки – це правопорушення, за які передбачено всі інші адміністративні стягнення, крім попередження та адміністративного арешту; в) адміністративні правопорушення з незначним ступенем суспільної небезпеки – це правопорушення, за які передбачено адміністративне стягнення у вигляді попередження.

Таким чином, класифікація адміністративних правопорушень являє собою наукову проблему, розв'язання якої дасть можливість дійти оновленого розуміння адміністративного правопорушення, запровадження науково обґрунтованих засад для їх кодифікації, вироблення пропозицій щодо ефективних заходів боротьби з ними.

Список використаних джерел:

- Беленький М. Д. Менделеев. Жизнь замечательных людей / М. Д. Беленький. – М. : Молодая гвардия, 2010. – 480 с.
- Зигварт Х. Логика. Т. 2. Вып. 2. Учение о методе / Х. Зигварт. – СПб. : Майер, 1909. – 368 с.
- Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк. – К. : Знання, 2007. – 1072 с.
- Економічна енциклопедія : у 3 тт. / Б. Д. Гаврилишин (гол. ред.). Т. 2 : К. : Видавничий центр "Академія", 2001 – 848 с.
- Філософський енциклопедичний словник : довідкове видання / В. І. Шинкарук (гол. редколегії). – К. : Абрис, 2002. – 744 с.
- Класифікація // Юридична енциклопедія : в 6 тт. – К. : Видавництво "Українська енциклопедія" імені М. П. Бажана, 2001. – Т. 3. – 792 с.
- Сучасна правова енциклопедія / О. В. Зайчук, О. Л. Копиленко, Н. М. Оніщенко [та ін.]; за заг. ред. О. В. Зайчука. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – 384 с.
- Колпаков В. К. Адміністративно-деліктний правовий феномен / В. К. Колпаков. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 528 с.
- Таганцев Н. С. Русское уголовное право : в 2 тт. / РАН, Институт государства и права. Т. 1. / Н. С. Таганцев. – М. : Наука, 1994. – 380 с.
- Кабрияк Р. Кодификации / пер. с фр. Л. В. Головки / Р. Кабрияк. – М. : Статут, 2007. – 476 с.
- Адміністративне право України. Академ. курс [підруч. : у 2 тт.] Т. 1. Заг. частина / ред. колегія: В. Б. Авер'янов (голова). – К. : Юридична думка, 2004. – 584 с.
- Зінченко І. Л. Система принципів кримінального процесу та проблема їх класифікації: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 "Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність" / І. Л. Зінченко. – Х., 2010. – 20 с.
- Кириченко С. А. Сутність і класифікація доказів та їх джерел у кримінальному судочинстві : генезис і можливості вдосконалення : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 "Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність" / С. А. Кириченко. – Запоріжжя, 2009. – 20 с.
- Короленко М. П. Проблеми кваліфікації і класифікації злочинів за ступенем їх тяжкості / М. П. Короленко. – К. : Науковий світ, 2000. – 11 с.
- Марін О. К. Класифікація злочинів при конкуренції кримінально-правових норм / О. К. Марін. – К. : Атіка, 2003. – 224 с.
- Федоров І. О. Кодифікація адміністративно-деліктного законодавства України : монографія / І. О. Федоров. – Запоріжжя : "ВПО Запоріжжя", 2006. – 144 с.
- Кодекс України про адміністративні правопорушення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
- Грянка Г. В. Адміністративно-процесуальний примус (за Кодексом України про адміністративні правопорушення) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 "Теорія управ-

ління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право" / Г. В. Грянк. – К., 2010. – 18 с.

19. Волох О. К. Попередження адміністративних деліктів органами внутрішніх справ : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 "Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право" / О. К. Волох. – Дніпропетровськ, 2009. – 19 с.

20. Студеникина М. С. Состав административного проступка / М. С. Студеникина // Ученые записки ВНИИСЗ. – 1968. – №15. – 134 с.

21. Бахрах Д. Н. Состав административного проступка / Д. Н. Бахрах. – Свердловск : Изд-во Свердл. ун-та, 1987. – 49 с.

22. Попов Л. Л. Административное право и административная деятельность органов вну-

тренних дел / Л. Л. Попов. – М. : Академия МВД СССР, 1990. – 429 с.

23. Колпаков В. К. Становлення і розвитку законодавства про адміністративну відповідальність / В. К. Колпаков // Науковий вісник Київського нац. ун-ту внутр. справ : науково-теоретичний журнал. – 2010. – № 2. – С. 8–16.

24. Корчевний Г. В. Адміністративна відповідальність за порушення авторських та суміжних прав : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Корчевний Геннадій Валерійович. – Одеса, 2002. – 178 с.

25. Бугайчук К. Л. Адміністративні проступки : сутність та організаційно-правові заходи їх профілактики : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Бугайчук Костянтин Леонідович. – Х., 2002. – 243 с.

Вовчук М. М. Методы и процедуры классификации административных правонарушений.

Проанализировано систему методов и процедур классификации административных правонарушений. Обобщено их содержание и сущность.

Ключевые слова: метод, классификация, административное правонарушение.

Vovchuk M. Methods and Procedures of the Classification of the Administrative Offense.

The author analyzes the system of methods and procedures of administrative offense classification and makes an overview of their content and nature.

Keywords: method, procedure, classification administrative offense.

Стаття надійшла до редакції 06.05.2012